

Eroauttamisen palveluilla kohti yhteistyövanhemmuutta

TAVOITTEET

LAPE -muutosohjelmassa on kaksi isoa muutostyökokonaisuutta:

1. Lapsen oikeuksia ja tietoperustaisuutta vahvistava toimintakulttuuri ja
2. Lapsi- ja perhelähtöiset palvelut

Lapsiperheiden erotilanteen palveluiden kehittämiskokonaisuus liittyy näistä molempiin.

- Molempiin muutostyökokonaisuuksiin sisältyvänä yleistavoitteena on vahvistaa asenneilmapiiriä siten, että lapsiperheissä toimittaisiin eron jälkeen aiempaa useammin rakentavasti, pyrkien, lapsen etua toteuttaen, yhteistyövanhemmuuteen sekä siihen, ettei lapsi menetä vanhempansa erossa (kun vanhempi haluaa pysyä lapsen elämässä). Tavoitteena on selkeyttää, yhdenmukaistaa ja vahvistaa lapsiperheiden erotilanteen palveluja ja toimintamalleja sekä parantaa lasten ja perheiden yhdenvertaisuutta sekä monimuotoisuuden huomioimista.
- Toimintakulttuurin uudistamisessa tavoitteena on ammattilaisten osaamisen parantaminen erotilanteessa olevien vanhempien sekä lasten kohtaamisessa ja palveluohjauksessa. Ammattilaisten työssä läpäisevänä periaatteena tulee näkyä sovinnollisen eron ja yhteistyövanhemmuuden edistäminen sekä lapsen näkökulman huomioiminen.
- Palvelujärjestelmän osalta tavoitteena on saada se vastaamaan aikaisempaa paremmin erotilanteen kohtaavien perheiden ja lasten tarpeisiin. Palveluihin liittyviä kehittämisehdotuksia on tehty perhekeskustoimintamalliin, palveluvalikkoon ja erotilanteen ”työvälineisiin” sekä eroauttamisen ammattilaisten toimintaan liittyen.

Osa erotilanteen palvelut-kokonaisuuteen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä liittyy muihin kärkihankkeen alatyöryhmiin, jolloin niiden toteutusta valmistellaan yhteistyössä muiden alatyöryhmien kanssa. Esimerkiksi pitkittyneisiin ja vaikeisiin huolto- ja tapaamisriitoihin liittyy usein myös muita vaativia psykososiaalisia haasteita, joten ne vaativat monialaista erityisosaamista ja paljon ajallisia resursseja. Pitkittyneisiin huolto- ja tapaamisriitoihin kehitetään oma palvelumallinsa. Osaaminen tältä osin keskitetään SOTE:ssa osaamis- ja tukikeskuksiin, joissa - LAPE-kärkihankkeen hankesuunnitelmassa todetusti - tarjolla olevat vaativat terveys-, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä lastensuojelun vaativat erityispalvelut voivat olla olennaisia myös pitkittyneiden huolto- ja tapaamisriitojen ratkaisemisessa. Koulutetaan osaamis- ja tukikeskuksiin pitkittyneitä huolto- ja tapaamisriitatilanteita ajatellen uusia erityistyöntekijöitä (sovittelijat /terapeutit). Pitkittyneiden huoltoriitojen palveluita kehitetään yhteistyössä osa-alueen 4.4. (Vaativien palveluiden kokonaisuus (osaamis- ja tukikeskukset) vaikeasti oireileville lapsille ja nuorille) kanssa. Kokonaisuuteen liittyy olennaisesti myös esimerkiksi oikeusministeriössä vireillä oleva, lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lainsäädännön uudistus.

Alueellinen pilottihanke

Pilotoidaan eropalveluiden malli, jonka läpileikkaava ajatus on pyrkimys erojen jälkeiseen yhteistyövanhemmuuteen, lapsen edun toteutuminen, ja vanhempien ohjaaminen (ns. psykoedukaatio) tätä ajatellen. Mallissa huomioidaan perheiden monimuotoisuus. Erotilanteen tukea vahvistetaan osana alueelle muodostettavaa perhekeskustoimintamallia.

Hankkeen ensi vaiheessa kartoitetaan alueen erotilanteen palvelut, mukaan lukien verkossa tarjottavat palvelut ja arvioidaan niiden saavutettavuus ja vastaaminen erilaisten ja eron eri vaiheissa elävien perheiden tarpeisiin. Arvioidaan, millä tavoin lasten ja perheiden palveluissa tunnetaan erotilanteen palveluita, sekä, miten lainsäädännön, esimerkiksi sosiaalihuoltolain, asettamia velvoitteita tarpeen mukaisten palveluiden tarjoamisessa ja palveluihin ohjaamisessa noudatetaan. Erotilanteen palveluista rakennetaan mahdollisimman selkeä kokonaisuus ja palvelupolku, joka tarjoaa asiakkaalle riittävää tietoa ja tukea sekä ohjausta tarvittaessa heti, kun pari on päättänyt erota ja pari on kertonut tai asia on otettu puheeksi missä tahansa matalan kynnyksen palvelussa, auttaa asiakasta oikeiden tahojen luokse eron eri vaiheissa ja joka myös tekee ammattilaisille helpommaksi ohjata asiakas oikeiden tahojen luokse. Palvelujärjestelmä kattaa valtiolliset, kunnalliset, seurakuntien (kirkon perheneuvonta) ja järjestöjen tuottamat palvelut.

Sähköiset palvelut ovat olennainen osa erotilanteen palveluiden kokonaisuutta: tarkoitus on sekä kartoittaa olemassa olevat palvelut että vahvistaa niitä. Tarkoitus on myös luoda uusia digitalisaation mahdollistamia tuki- ja palvelumuotoja sekä tarjota keskitetysti tietoa ajankohtaisista erotilanteen /vanhemmuuden tuen koulutuksista ja muista tapahtumista. Tuki - ja palvelumuotoja voivat olla esimerkiksi paikalliset eroinfo-tilaisuudet, joihin voi osallistua myös sähköisesti tai esimerkiksi vertaistuen palveluiden tarjoaminen sähköisesti. Sähköisten palveluiden kehittämisen pohjana voidaan käyttää esim. nykyistä Apua eroon-palveluportaalia (<http://www.apuaeroon.fi/>), Hollannin Rechtwijzer-järjestelmää sekä VM:n käynnistämää Kansallinen palveluarkkitehtuuri -hanketta (KaPA). Varmistetaan, että eron kokeneet perheet otetaan mukaan kehittämään palvelua esimerkiksi säännöllisillä palautteilla, työpajoilla yms.

Vanhemmille turvataan mahdollisuus osallistua eroryhmiin ja lapsille lasten ryhmiin, jossa he saavat matalan kynnyksen tukea. Eroauttamisen palveluissa tulee huolehtia siitä, että lähisuhdeväkivaltatilanteet tunnistetaan.

Hankkeessa voidaan kehittää erotilanteessa olevien vanhemmuuden tueksi uusi väline, vanhemmuussuunnitelma (parenting plan). Vanhemmuussuunnitelma olisi erotilanteessa olevien vanhempien käyttöön - vanhempien niin halutessa - tarjottava huolto- ja tapaamissopimusta tukeva ja konkretisoiva työkalu, joka myös ohjaisi vanhempia keskustelemaan ja ratkomaan asioita lapsen tarpeista käsin. Vanhemmuussuunnitelman ja lapsen huoltoa ja tapaamista koskevia sopimusten toteutumista voidaan tukea mm. sopimusten visualisoinnin avulla.

Vanhempia ja lapsia työssään kohtaavat ammattilaiset koulutetaan tunnistamaan eropalvelujen tarpeita ja varmistetaan, että palveluissa tunnetaan tarjolla olevat eropalvelut, ml. digitaalisten palveluiden ja vertaistuen muodot. Perheasioiden sovittelua tehdään tunnetuksi ja tuodaan tarjolle varhaisena keinona estää ristiriitojen kärjistymistä.

Valtakunnallinen kehittäminen

Kootaan ja kehitetään sähköisiä eropalveluita valtakunnallisesti. Valtakunnallisella tasolla tavoitteena on vaikuttaa asenteisiin erojen jälkeisen yhteistyövanhemmuuden toteutumiseksi lapsen edun mukaisesti.

Vahvistetaan ammattilaisten (varhaiskasvatus, koulu, neuvola, myös mm. terveyskeskus ja työterveyshuolto) osaamista lapsiperheen eroista myös erokriisin näkökulmasta. Koulutetaan ammattilaisia ohjaamaan vanhempia yhteistyövanhemmuuteen sekä lasten eroauttamiseen. Peruskoulutettuja perheasioiden sovittelijoita tulee olla useampia jokaisessa perhekeskuksessa. Jo sovittelijoina toimivia tulee kouluttaa mm. lasten tapaamisessa osana sovittelua ja monimuotoisten ja monikulttuuristen perheiden kanssa työskentelyyn. Eropalveluissa toimivien ammattilaisten (lastenvalvojat, olosuhdeselvitysten tekijät jne.) osaamista ja valtakunnallista ohjausta tulee vahvistaa projektin tavoitteita silmällä pitäen.

Lisätiedot:

Annika Juurikko/STM annika.juurikko@stm.fi

Hanne Kalmari/STM, hanne.kalmari@stm.fi

